

پیش گفتار برای چاپ انگلیسی

انتشار ترجمه ای از کاپیتال به زبان انگلیسی حاجتی به توجیه ندارد. به عکس بیشتر توضیحی در این باره لازم است که چرا تا کنون انتشار این ترجمه به تأخیر افتاده است در حالی که سال هاست نظریاتی که در این کتاب مطرح شده مرتباً در مجلات و انتشارات جاری انگلیستان و ایالات متحده نقل می شود، مورد حمله یا دفاع قرار می گیرد، تشریح می گردد و یا به طور نادرست تفسیر و تعبیر می شود.

هنگامی که در ۱۸۸۳، کمی پس از مرگ مصنف لزوم ترجمه انگلیسی این اثر مسلم گردید، آقای ساموئل مور* که یکی از دوستان قدیمی مارکس و نویسنده ی این سطور به شمار می رفت و شاید بیش از هر شخص دیگری با این کتاب آشنائی داشت، آمادگی خود را برای ترجمه ای که اوصیاء نوشته های مارکس میل داشتند هر چه زودتر انتشار یابد، اعلام نمود.

چنین مقرر شد که من نسخه خطی ترجمه را با اصل کتاب مقابله کنم و هر تغییری را که صلاح بدانم پیشنهاد نمایم.

وقتی که در جریان کار رفته رفته معلوم شد که گرفتاری های حرفه ای آقای مورد مانع از آن است که وی ترجمه را به آن سرعتی که همه ما مایل بودیم به انجام برساند، ما پیشنهاد دکتر اولینگ* را دامن به انجام بخشی از کار با خرسندی تمام تلقی

Samuel Moore - *
Dr. Aveling (Eduard) - *

نمودیم. در همین وقت خاتم اولینگ، کوچک ترین دختر مارکس نیز داوطلب شد که نقل قول ها و مراجعات را مورد بررسی قرار داده و متن اصلی بسیاری از آن ها را که از روی مصنفین انگلیسی و کتب آبی نقل و به وسیله مارکس به آلمانی ترجمه شده بود از نو برقرار نماید.

این عمل جز در مورد پاره ای استثنائات غیرقابل اجتناب در سراسر کتاب انجام گردید. قسمت هائی از کتاب که ذیلاً ذکر می شود ترجمه ی دکتر اولینگ است:

۱- فصل ۱۰ (روزانه کار) و فصل ۱۱ (نرخ و حجم اضافه ارزش)، ۲- بخش ششم (مزدکار) که فصل های ۱۹ تا ۲۲ را دربر می گیرد. ۳- از فصل ۲۴، بخش ۴ "اوضاع و احوالی که ... و غیره" تا آخر کتاب که آخرین قسمت فصل ۲۴، فصل ۲۵ و تمام بخش هشتم (فصل های ۲۶ تا ۳۳). ۴- دو مقدمه مؤلف کتاب. بقیه کتاب را آقای مور ترجمه کرده است. در حالی که هر یک از مترجمین فقط مسئول سهمی است که در این کار داشته است، مسئولیت مجموع کار به عهده من است.

چاپ سوم آلمانی که مبنای کار ما قرار گرفته است در سال ۱۸۸۳ توسط خود من آماده شد. این کار به مدد یادداشت هائی انجام گرفت که از طرف مصنف کتاب باقی مانده بود و قسمت هائی از چاپ دوم را نشان می داد که می بایستی تغییر می کرد و قسمت های مربوطه از متن فرانسه کتاب که در سال ۱۸۷۳ انتشار یافته بود جانشین آن می گردید^۱.

تغییراتی که بدین طریق در متن چاپ دوم انجام شده است عموماً با تغییراتی تطبیق می کند که خود مارکس ضمن یک سلسله دستورهای کتبی برای ترجمه ای به زبان انگلیسی که ده سال پیش در نظر بود در آمریکا انجام شود مقرر داشته است و بعداً آن ترجمه به ویژه به علت این که مترجم لایقی که شایسته این کار باشد پیدا

^۱ - „Le Capital. Par Karl Marx.“ Traduction de M. J. Roy, entièrement revisée par l'auteur. Paris, La Chèvre
تغییرات و ملحقات بسیاری نسبت به چاپ دوم آلمانی است.

نشد سرنگرفت. این سند خطی را دوست قدیمی ما آقای ف. آ. زورگه* که در هوبوکن** نیوجرسی*** سکونت دارد در اختیار ما قرار داد. در این سند باز به ملحقات چند دیگری که از چاپ فرانسه اقتباس گردیده بود اشاره شده است. ولی نظر به این که این سند چندین سال از آخرین یادداشت هائی که برای چاپ سوم تدارک شده بود کهنه تر است، خود را مجاز نشمردم که از آن جز در موارد استثنائی و به ویژه در مواردی که بتواند به رفع اشکالات کمک کند، استفاده کنم. هم چنین به مثابه نقطه اتکاء در اکثر قسمت های دشوار به متن فرانسه مراجعه شده است تا به کمک آن معلوم گردد خود مصنف، در مواردی که بنا به ضرورت ترجمه باید چیزی از مفهوم تام و تمام متن فدا شود، تا چه اندازه حاضر به گذشت بوده است.

با وجود این نتوانستیم خواننده را از قید یک دشواری برهانیم و آن عبارتست از استعمال برخی اصطلاحات نه تنها در معنای غیر از آن چه در زندگی روزانه متداول است بلکه در مفهومی متفاوت با آن چه در علم اقتصاد معمولی نیز مورد استفاده قرار می گیرد. ولی این امر غیرقابل اجتناب بود. هر درک و نظریه جدیدی در یک علم متضمن انقلابی در اصطلاحات فنی این علم است.

علم شیمی که تقریباً هر بیست سال کلیه اصطلاحات آن از ریشه تغییر یافته است و به زحمت یک ترکیب آلی را می توان یافت که از یک سلسله نام گذاری های مختلف نگذشته باشد به بهترین وجهی این نکته را ثابت می کند.

علم اقتصاد به طور کلی به این اکتفا کرده است که اصطلاحات زندگی بازرگانی و صنعتی را همان طور که بوده اند بگیرد و به کار بندد بدون توجه به این نکته که

---

* - F. A. Sorge (۱۹۰۶-۱۸۲۸) کمونیست آلمانی که در قیام ۱۸۴۹ ایالت باد شرکت نمود و سپس در اوان مهاجرت خود به آمریکا نقش بسیار مهمی در نهضت کارگری آلمان و آمریکا بازی کرد. از سال ۱۸۷۲ تا ۱۸۷۴ دبیر بین الملل اول بوده است.

** - Hoboken

*** - New Jersey

بدین طریق خود را در دایره تنگ افکاری که به وسیله این اصطلاحات بیان می شوند محدود ساخته است.

بدین نحو نمایندگان اقتصاد کلاسیک با این که کاملاً می دانستند که بهره و یا هم چنین بهره ی زمین فقط تقسیمات یا اجزاء آن بخش پرداخت نشده از محصول هستند که کارگر باید به کارفرمای خود تحویل دهد (کارفرمایی که هر چند نخستین تصاحب کننده بهره است آخرین مالک یا صاحب انحصاری آن نیست)، هیچ گاه از مفاهیم عادی بهره و بهره زمین تجاوز نکرده و هرگز بخش پرداخت نشده محصول را که (مارکس اضافه محصول نامیده است) در مجموع خود به مثابه یک کل مورد مطالعه قرار نداده اند و به همین جهت است که هیچ گاه درباره ی منشاء و ماهیت اضافه محصول و نه مورد قوانینی که بر توزیع بعدی ارزش آن حکومت می کنند درک روشنی نداشته اند. هم چنین هر صنعتی که مربوط به کشاورزی یا پیشه وری نیست بی تفاوت تحت عنوان مانوفاکتور (کارگاه) طبقه بندی شده است و بدین طریق فرق بین دو دوران تاریخ اقتصادی که از نظر اساسی با یکدیگر متفاوتند یعنی دوران مانوفاکتور به معنای خاص که مبتنی بر تقسیم کاردستی است و دوران صنعت جدید که بر پایه ی ماشین قرار گرفته است زائل می شود. در عین حال کاملاً بدیهی است که آن تنوری که تولید سرمایه داری جدید را به مثابه یک مرحله گذرا در تاریخ اقتصاد بشر تلقی می کند ناچار باید اصطلاحاتی به کار برد غیر از آن چه معمول نویسندگانی است که این شکل از تولید را جاوید و قطعی می شمارند.

اگر یک کلمه هم درباره ی نحوه نقل قول مصنف بگوئیم به نظر بی جا نخواهد بود. در اغلب موارد نقل قول ها همان طور که معمول است، به مثابه سند برای اثبات نظریاتی است که در متن طرح گردیده است. ولی در بسیاری از موارد مطالبی از اقتصاددانان برای این منظور نقل شده که نشان داده شود نظریه معینی کی، کجا و از جانب کی برای نخستین بار به طور روشن بیان گردیده است. چنین است هنگامی که نظریه نقل شده از جهت این که بیان کمابیش شایسته ای از شرایط تولید اجتماعی

و مبادله حاکم بر این یا آن دوره است اهمیت دارد ولی مستقل از این امر است که نظریه مزبور به طور کلی مورد قبول مارکس هست یا نه.

بنابر این مراجعات مزبور متن کتاب را با تفسیر منظمی که از تاریخ علم گرفته شده است مجهز می سازد. ترجمه ما فقط کتاب اول از اثر مارکس را دربر می گیرد ولی این کتاب اول به خودی خود تا حدود زیادی اثر کاملی است و مدت بیست سال مانند اثر مستقلی به شمار آمده است. کتاب دوم که در ۱۸۸۵ به وسیله من به زبان آلمانی چاپ شد قطعاً بدون کتاب سوم که نمی تواند پیش از آخر سال ۱۸۸۷ انتشار یابد ناقص است.

هنگامی که کتاب سوم در متن اصلی آلمانی به چاپ رسید آن گاه وقت آن می رسد که در صدد تدارک ترجمه انگلیسی دو کتاب دیگر برآئیم.

اغلب کاپیتال را در بخش قاره ای اروپا "تورات طبقه کارگر"* می خوانند. این امر که هر روز نتیجه گیری های این کتاب نه تنها در آلمان و سوئیس بلکه در فرانسه هلند، بلژیک و آمریکا و حتی در ایتالیا و اسپانی بیش از پیش اصول اساسی جنبش بزرگ طبقه کارگر می گردد و این که همه جا طبقه کارگر بیش از پیش این نتیجه گیری ها را به منزله ی صحیح ترین بیان وضع و آرزوهای خود تلقی می کند مورد انکار هیچ یک از کسانی که به این نهضت آشنائی دارند نیست.

هم اکنون در انگلستان نیز نظریات مارکس نفوذ نیرومندی در جنبش سوسیالیستی یافته است، جنبشی که در محافل "روشن فکران" کمتر از صفوف طبقه کارگر توسعه نمی یابد. ولی این تمام مطلب نیست. آن زمان به سرعت نزدیک می شود که بررسی عمیق اوضاع اقتصادی انگلستان مانند ضرورت ملی مقاومت ناپذیری ناگزیر گردد.

جریان سیستم صنعتی انگلستان که بدون توسعه دائمی و سریع تولید و بالنتیجه بازارها غیرممکن است اکنون به نقطه ی توقف رسیده است.

---

* - یعنی کتاب آسمانی طبقه ی کارگر.

تجارت آزاد منابع کمی خود را نیز به آخر رسانده است و حتی منچستر نیز نسبت به انجیل اقتصادی^۲ قدیم خود تردید پیدا کرده است.

صنعت خارجی که به سرعت توسعه پیدا می کند همه جا در برابر تولید انگلیسی قرار می گیرد و این نه تنها در بازارهای است که از حمایت گمرکی برخوردارند بلکه شامل بازارهای بی طرف و حتی بازارهای این طرف مانش نیز می شود. در حالی که نیروی تولید به نسبت هندسی می یابد پیشرفت بسط بازارها در بهترین شرایط به نسبت عددی است. راست است به نظر می رسد که دور ده ساله ی رکود، رونق، سرریز و بحران که از سال ۱۸۲۵ تا ۱۸۶۷ منظمآً تکرار می گردید به سر رسیده است ولی فقط برای این است که ما را در لجن زار خالی از امید یک کسادی دائم و مزمین بیاندازد. دوران رونق که با حرارت آرزوی آن کشیده می شود نخواهد آمد. هر بار که گمان می کنیم علانم مژده دهنده آن را درک کرده ایم این علانم دوباره در هوا ناپدید می شوند. در این انتظار هر زمستان به طور منظم این سؤال بزرگ مطرح می شود: "با بیکاران چه باید کرد؟". ولی در حالی که عده ی بیکاران روزافزون است کسی نیست که به این پرسش پاسخ دهد و ما می توانیم تقریباً آن لحظه ای را حساب کنیم که صبر و تحمل بیکاران به سر می رسد و سرنوشت خود را خود به دست می گیرند.

در چنین لحظه ای بی شک صدای مردی شنیده خواهد شد که تمام نظریه ی وی نتیجه ی یک عمر مطالعه ی تاریخ و شرایط اقتصادی انگلستان است و این مطالعه او را به این نتیجه رسانده که لااقل در اروپا، انگلستان تنها کشوریست که انقلاب اجتناب ناپذیر اجتماعی ممکن است با وسائل مسالمت آمیز و قانونی انجام گیرد.

^۲ - در جلسه ی سه ماهه ی اطاق بازرگانی منچستر که امروز بعدازظهر تشکیل شد مباحثه ی شدیدی درباره ی مسئله ی تجارت آزاد درگرفت، قطع نامه ای بدین مضمون پیشنهاد گردید: "پس از آن که مدت چهل سال بیهوده انتظار کشیده شد که ملت های دیگر نیز نمونه تجارت آزاد انگلستان را تعقیب نمایند، این اطاق بر آن است که زمان تجدید نظر در این نقطه نظر در رسیده است." پیشنهاد با اکثریت یک رأی رد شد، ۲۱ نفر موافق و ۲۲ نفر مخالف آن رأی دادند (ایونینگ استاندارد، اول نوامبر ۱۸۸۶).

البته وی هرگز فراموش نکرد این نکته را اضافه کند که او به هیچ وجه انتظار ندارد طبقات حاکمه انگلستان بدون این که دست به یک " (Preslavery rebellion) " (عصیان برای حفظ بندگی) بزنند مطیع این انقلاب مسالمت آمیز و قانونی شوند.*

فریدریش انگلس

۵ نوامبر ۱۸۸۶

بازنویس: یاشار آذری

---

* - درباره ی این قسمت مربوط به استثنائی شمردن انقلاب انگلستان به اثر معروف لنین: دولت و انقلاب چاپ فارسی صفحه ۶۱ مراجعه شود.